

Internationale Federatie voor Informatie- en Communicatieverwerking
Interinfo Groep Nederland - www.interinfo.nl

Secretariaat:

L.J. den Holder
Constance Gelderblomlaan 7
2545 EP DEN HAAG
Tel. 070-3676268
e-mail: denholder@hetnet.nl

Nieuwsbrief – augustus 2015

Ter inleiding

Geachte lezer, de vorige nieuwsbrief, van december 2014, ligt meer dan een half jaar achter ons. Gedurende deze periode vroegen veel andere verenigingsactiviteiten, nationaal en internationaal, om aandacht van de bestuursleden. Daarbij ging het om: de bevordering van het begeleid typeonderwijs (brief aan de vaste Kamercommissie voor OCW en inbreng op het Platform #Onderwijs2032), het NK Computertypen, de voorbereiding van de jaarvergadering, de Internet-typewedstrijd en de aanloop naar het Intersteno-congres te Boedapest met onder meer de voorbereiding van Nederlandstalige wedstrijdteksten en -dictaten. Van deze en andere activiteiten is verslag gedaan, zowel rechtstreeks aan de leden, als via website en Facebookpagina van Interinfo. Vooral de Facebook-pagina is een handig en direct communicatiemiddel voor foto's en actuele berichten.

Via de website en FB-pagina van Interinfo heeft Marianne van Gool ons op de hoogte gehouden van de Intersteno-nieuwsbrieven en de besluitvorming van Council en Board (raad en bestuur) van Intersteno. Ook het overlijden van ons lid en oud-bestuurslid Lida Horling werd in eerste instantie via Facebook gecommuniceerd. Langs die weg gaven veel internationale vrienden van Lida blijk van hun droefenis en medeleven. Wouter Zwijnenburg, Nederlands parlamentsstenograaf, publiceerde er een Engelstalig "Obituary", waarin hij mede aandacht aan de uitvaartplechtigheid gaf. Een vertaling van zijn tekst vindt u in deze nieuwsbrief.

Van de bestuurstafel

Het bestuur van Interinfo kwam bijeen op woensdagmiddag, 19 augustus 2015, in Amersfoort en verwelkomde aspirant-bestuurslid Biep Heinen. Op de agenda stonden onder meer de volgende punten: nabespreking van de Interinfo-jaarvergadering, van het Interstenocongres te Boedapest en van het kennismakingsgesprek met het VSLM-bestuur; stand van zaken bij het begeleid typeonderwijs en diverse verenigingsactiviteiten. Marianne van Gool deed verslag van het afgelopen Interstenocongres te Boedapest, waar zij tijdens de Council-vergadering aandacht vroeg voor de

bevordering van het docentbegeleide typeonderwijs. Over dit onderwerp heeft zij bovendien een brief geschreven aan de voorzitters van Intersteno's wetenschappelijke en onderwijscommissies. Uitkomst van het kennismakingsgesprek tussen de besturen van VSLM en Interinfo, op 21 mei jl., was dat een vervolgoverleg (bijv. in september) de gesprekspartners zinvol leek. Hiervoor kunnen van beide zijden punten worden aangedragen. Later in het jaar kunnen de beide besturen eventueel hun achterban uitnodigen voor een gezamenlijke bijeenkomst.

Besloten werd de eerstvolgende jaarvergadering te houden op zaterdag 21 mei 2016 te Nijkerk. Als geschikte data voor het komende NK Computertypen werden de zaterdagen 2 en 9 april 2016 vastgelegd; de precieze datum zal tijdig bekend worden gemaakt.

In het najaar brengt het Platform #Onderwijs 2032 advies uit aan het kabinet. Afgewacht moet worden of hierin een aanbeveling staat over door docenten te geven typelessen in basis- en voortgezet onderwijs. Voor Pabo-studenten geldt al wel dat zij leren blindtypen. Uit onderzoeksresultaten van mw. dr. H. van der Meijden (Radboud Universiteit Nijmegen) bleken de gunstige effecten van typelessen onder leiding van docenten. Een verwijzing hiernaar kan bij ouders, leerlingen en scholen de doorslag geven om daar eveneens voor te kiezen.

Het bestuur is voornemens op zaterdag 31 oktober of zaterdag 7 november 2015 een bezoek te brengen aan de schrijfmachinecollectie van W.F. Hermans te Gent (boekhandel Limerick). Hierover zal contact worden opgenomen met onze Belgische typevrienden. Zodra er een definitieve datum is, zal deze bekend worden gemaakt en kunnen belangstellenden zich wellicht aansluiten.

In memoriam Lida Horlings

Door Wouter Zwijnenburg

(Nederlandse vertaling van de oorspronkelijk in het Engels gestelde tekst.)

Gisteren^{*)}, op een zeer zonnige donderdag, hebben we afscheid genomen van Lida Horlings. De plechtigheid vond plaats in Giessenburg, het landelijke dorpje in Nederland waar Lida een groot deel van haar leven doorbracht. Lida hield van het huiselijke leven, met meer dan een incidenteel etentje met familie en vrienden, maar zij ook was een reiziger. Gedreven door nieuwsgierigheid bracht ze vakanties door op alle continenten — behalve op Antarctica, waar zij eind 2013 een bezoek had gepland. Helaas werd een paar maanden ervoor kanker bij haar gevonden.

Lida was een sterke vrouw, zoals haar dochter Esther het zei bij de uitvaartplechtigheid. En degenen die Lida hebben gekend, zullen daarmee instemmen. Zij was sterk als ze geloofde in een persoon of een project. En ze kon hard zijn, als ze het met iets of iemand niet eens was. Eén van de sprekers bij

het afscheid was een buurman, die toegaf dat het niet altijd gemakkelijk was de relatie met Lida te onderhouden. En nogmaals, degenen die haar hebben gekend, zullen daarmee instemmen.

Lida bestreed haar ziekte met grote intensiteit. Zij stak veel energie in het “Project Beter worden”, zoals ze het zelf noemde, maar het was een oneerlijke strijd. Gedurende de laatste periode van haar leven worstelde Lida met haar afnemende krachten en het verlies van zelfstandigheid.

We zullen haar herinneren als de gelukkige, sterke en levendige vrouw in een Parijs’ café in 2011. Laat op de avond, na een lange dag van IPRS-bijeenkomsten en Intersteno-wedstrijden. Lida, vol ideeën, pratend en lachend, wenste dat de nacht nooit zou eindigen.

Het was geen toeval dat de warme en zonnige dag van Lida’s uitvaart eindigde met een gigantische onweersbui. Haar leven is niet onopgemerkt gebleven. Zij zal voortleven in onze herinnering.

^{*)} Dit was op 13 augustus 2015.

TypeWorld Inspiratiedag

Op woensdag 23 september 2015 vindt de TypeWorld Inspiratiedag voor het basisonderwijs plaats in het Museum voor Beeld en Geluid te Hilversum. Belangstellenden kunnen het artikel daarover raadplegen op de website van uitgeverij Instruct:

<http://www.instruct.nl/nieuwsitem/540/>

Hierin is het programma van de dag opgenomen. Vermeld wordt dat mevr. dr. Henny van der Meijden van de Radboud Universiteit Nijmegen heeft toegezegd evenals vorig jaar aanwezig te zijn. Zij heeft nieuwe onderzoeken uitgevoerd naar de effectiviteit van blindtypen en vertelt ons over de conclusies.

Leden van Interinfo die belangstelling hebben voor deze Inspiratiedag, maar nog geen uitnodiging ontvingen, kunnen zich via de link in dit artikel aanmelden voor deze dag.

Het 50ste Interstenocongres, 18-24 juli 2015 te Boedapest

15 Nederlanders schreven zich in voor dit Interstenocongres en drie van hen deden ook mee aan de wereldkampioenschappen steno/typen tijdens het congres: tekstproductie, speech capturing, real-time speech capturing en audiotranscriptie. Twee Nederlandse wedstrijd deelnemers maakten daarbij gebruik van het standaard PC-toetsenbord en de derde gebruikte het Velotype-toetsenbord (akkoordaanslag). Slechts één van de beide PC-toetsenbordgebruikers (Deru Schelhaas) voldeed aan de seniorennorm van 360 tpm (tekens per minuut; Engelse aanduiding “cpm”) met hoogstens 0,25% fouten. Bij het onderdeel tekstproductie bereikte hij een gemiddelde typesnelheid van 379,4 tpm met 0,053% fouten:

Text production - SENIORS - standard keyboard

	Name	Country	Association	CPM	%error	Points
1	Celal Aşkın	Turkey	Intersteno-Turk	695,9	0,029	20278
2	Petr Hais	Czech Republic	OA Heroldovy sady, Praha	713,5	0,070	19905
49	Deru Schelhaas	Netherlands	Tweede Kamer	379,4	0,053	10782

Total participants: 107

De velotypist Wim Gerbecks bereikte goede resultaten op alle onderdelen waaraan hij meedeed, te weten tekstproductie, steno/speech capturing en real-time transcriptie:

Text production – SENIORS - chord keyboard

	Name	Country	Association	CPM	%error	Points
1	Wim Gerbecks	Netherlands		758,9	0,097	20567
2	Gioia Pedretti	Italy	I.S.P. s.r.l.	521,2	0,192	12635

Total participants: 6

Shorthand/Speech Capturing - Chord keyboard - SENIORS

	Name	Country	Language	Highmin	Penalties	Syllables
1	Laura Brewer	United States	English	A15	40	412
2	John Wissenbach	United States	English	A14	26	391
25	Wim Gerbecks	Netherlands	Dutch	C3	12	200

Total participants: 27

Real Time Transcription - SENIORS

	Name	Country	Language	Technology	Min	Penalties	Syll
1	John Wissenbach	United States	English	chord	8	1	260
2	Jeong Ah Son	Korea South	Korean	chord	8	2	280
39	Wim Gerbecks	Netherlands	Dutch	chord	5	29	233

Total participants: 50

Wat valt er verder op bij de wedstrijduitslagen? Vergeleken met de vorige wereldkampioenschappen, tijdens het Interstenocongres te Gent (2013), werd er nu meer en met succes gebruik gemaakt van spraakherkenning (voice writing), ook bij tekstproductie. Vooral de wedstrijd audiotranscriptie lijkt, met vijf succesvolle Italiaanse voice writers onder de senioren, geschikt voor deze techniek.

Het vroegere wereldkampioenschap steno heet nu “Shorthand/Speech capturing”. Hierbij wordt de grootste groep deelnemers nog steeds gevormd door de beoefenaren van handgeschreven steno, maar gezamenlijk zijn de gebruikers van andere technieken (PC-toetsenbord, toetsenbord met akkoordanslag en spraakherkenning) in de meerderheid. Onder de jongere deelnemers (juniores en scholieren) was er nog maar één succesvolle deelnemer die het wedstrijddictaat opnam in handgeschreven steno.

Gaat het bij de genoemde steno- en typewedstrijden voornamelijk om het woord voor woord reproduceren van wedstrijdtekst of –dictaat, bij de wedstrijd “Note taking & reporting” (notuleren) staat het inhoudelijk samenvatten van het wedstrijddictaat voorop. De wedstrijd stond dit jaar voor het eerst in deze vorm op het programma, zonder inleidend briefdictaat. In plaats daarvan ontvingen de deelnemers een schriftelijke inleiding bij het onderwerp van het samen te vatten wedstrijddictaat. Er waren geen Nederlandstalige deelnemers bij deze wedstrijd.

Naast het wedstrijdgebeuren omvatte het congres nog vele andere onderdelen: presentaties (lezingen) over tal van vakmatige onderwerpen, een jongerendag, excursies, zittingen van Board en Council, een openbare Algemene Vergadering, de bekendmaking van de wedstrijduitslagen en de prijsuitreiking, een Council Dinner (voor genodigden) en een afscheidsdiner-dansant op een Donau-rondvaartboot voor allen die zich daarvoor hadden ingeschreven. Verder waren er presentaties onder auspiciën van de IPRS (sectie parlementsstenografen) en ook als onderdeel van het

Interstenocongres zelf. Dankzij de inzet van medewerkers van de Dienst Verslag en Redactie van de Tweede Kamer beschikken we over samenvattende verslagen van al deze presentaties. Hierop is het overzicht van de presentaties gebaseerd dat is opgenomen op de website van Interinfo. Daaruit blijkt dat er tegenwoordig veel aandacht is voor spraakherkenning als methode van tekst- en gegevensinvoer, het zgn. voice writing. Deze techniek wordt al succesvol toegepast bij de ondertiteling van tv-uitzendingen en van videobeelden.

Foto van de opening van het 50ste Interstenocongres, 18-24 juli 2015 te Boedapest. (Links onderaan: de Nederlander Wim Gerbecks, die de Engelstalige ondertiteling van de sprekers verzorgde.)

Overzicht van enkele presentaties tijdens het Interstenocongres

Wie niet aan wedstrijden of excursies deelnam, had tijdens het te Boedapest gehouden Interstenocongres gelegenheid om tal van presentaties (voordrachten) bij te wonen. Op zondag 19 en maandag 20 juli waren er presentaties in het kader van de gelijktijdig met het congres plaatsvindende IPRS-bijeenkomst. "IPRS" is de sectie van Intersteno waarin zich, wereldwijd, parlaments- en andere verslagleggers hebben verenigd. Op dinsdag 21 juli vielen de presentaties onder verantwoordelijkheid van Intersteno zelf. Dit organisatorische verschil weerspiegelde zich in de onderwerpen van de presentaties. In IPRS-verband ging het veelal over zaken die rechtstreeks het werk van de parlementaire verslaglegger (parlamentsstenograaf) betreffen. De presentaties onder verantwoordelijkheid van Intersteno besloegen een wat breder spectrum: van het typeonderwijs in Hongarije tot de ondertiteling van het gesproken woord ten behoeve van doven en slechthorenden. Dankzij de Engelstalige samenvattingen die DVR-medewerkers¹⁾ maakten van al deze presentaties, kunnen wij er hier verslag van doen! Het accent ligt daarbij op het typeonderwijs en de eigenlijke verslaglegging.

Presentaties in Interstenoverband

Onder het voorzitterschap van dr. Carlo Eugeni, voorzitter van Intersteno's Wetenschappelijke Commissie, kwamen op dinsdag 21 juli als eersten Tibor Varga en Katalin Varga aan het woord over de actuele stand van zaken bij het typeonderwijs in Hongarije. Dit blijkt goed georganiseerd te zijn, met ingeroosterde typelessen in zowel het basis- als het vervolgonderwijs. Bovendien is er een grote hoeveelheid les- en examenstof voor beschikbaar, niet alleen in boekvorm, maar ook in de vorm van software. Juist omdat tegenwoordig kinderen al enthousiaste computergebruikers zijn, is het van belang dat zij leren een goede zithouding aan te nemen en te typen volgens het tienvingersysteem (touch typing). Op deze wijze zijn zij goed voorbereid op het gebruik van het PC-toetsenbord in het vervolgonderwijs en in de beroepspraktijk. Dit alles gebeurt ook om in de toekomst lichamelijke klachten te voorkomen. Natuurlijk mits leerlingen gehoor geven aan de aanwijzingen van hun docenten, want daaraan ontbreekt het ook in Hongarije wel eens...

Bij de foto: Op het scherm staan de onderwerpen die Tibor Varga bespreekt: De voordelen van het typen. Het typen binnen het Hongaarse onderwijssysteem: basis-, voortgezet en hoger onderwijs. Methoden en hulpmiddelen voor het onderwijs en bij het leren. Moeilijkheden en dilemma's.

Vervolgens sprak de Japanner Takahiro Sumino over het in het Japans meedoen aan Interstenedwedstrijden. Vanouds wordt bij de wereldkampioenschappen typen alleen gebruikgemaakt van wedstrijdteksten in talen die een alfabetisch schrift kennen. Hierdoor wordt een taal als het Japans buitengesloten. Takahiro Sumino heeft nu een methode ontwikkeld om vast te stellen hoeveel aanslagen er nodig zijn om een Japans teken te produceren, waardoor vergelijking met Westerse typevaardigheid mogelijk wordt. Zijn methode werd succesvol toegepast tijdens de Internet-typewedstrijd in 2015.

De uit Zuid-Korea afkomstige SeokRyeon Sohn sprak over het werk van (toetsenbord)stenografen ten behoeve van de rechtshandhaving en in het onderwijs. Politieverhoren worden in Zuid-Korea op video vastgelegd en stenografen notuleren de verhoren. Deze dubbele rapportering komt de rechtspositie van verdachten en getuigen ten goede en bevordert de transparantie van gerechtelijke procedures. In het onderwijs staan speciaal opgeleide stenografen de studenten met hoorproblemen bij door voor hen in real time²⁾ de ondertiteling van sprekers (docenten) te verzorgen.

De presentatie van de Japanse universiteitsprofessor Kawahara ging over de ondertiteling met behulp van automatische spraakherkenning. Hiermee worden bijv. de zogenoemde massale, open online-cursussen (MOOC's) bediend. Dit zijn op video opgenomen en via het Internet toegankelijke colleges van professoren en docenten over uiteenlopende onderwerpen. Met de ondertiteling zijn

niet alleen mensen met een gehoorbeschadiging geholpen, want ondertiteling draagt in het algemeen óók bij aan het beter begrijpen van een presentatie over een moeilijk onderwerp. In Japan is de hardware en software voor deze dienstverlening beschikbaar, maar er zijn nog enkele problemen die om een oplossing vragen. Dat betreft bijv. het relatief hoge onnauwkeurighedspercentage bij de automatische omzetting van gesproken in geschreven taal (5 tot 10%).

Presentaties in IPRS-verband

Tijdens het Interstenocongres te Boedapest tekende de IPRS (Intersteno Parliamentary and other professional Reporters' Section) voor een aantal vakgerichte lezingen en presentaties op zondag 19 en maandag 20 juli 2015. Onder het voorzitterschap van Rian Schwarz-van Poppel, hoofd van de Dienst Verslag en Redactie (DVR) van de Tweede Kamer, werden voordrachten gehouden over de wijze van verslaglegging van parlementsitzingen in diverse landen. Aan bod kwam onder meer de wijze waarop informatietechnologie en tekstverwerkingstechnieken de Finse parlementsstenografen in hun werk ondersteunen.

Ingegaan werd op de mogelijkheden om met behulp van digitale technieken en het Internet een groter publiek met de parlementaire verslaglegging te bereiken dan dat van de parlementariërs en journalisten alléén. Dit bleek bijv. uit een Turkse en een Nederlandse bijdrage. Zo draagt aan een toegankelijke verslaglegging van parlementaire debatten ook bij: het via het Internet publiceren van beknopte, overzichtelijke verslagen, uiterlijk een half uur na afloop van een vergadering of debat. In Nederland en Italië wordt daarbij tevens gebruikgemaakt van Twitter-accounts.

DVR-medewerker Roberto la Rocca gaf een meer algemeen overzicht van overeenkomsten en verschillen in de parlementaire verslaglegging van diverse landen. In het bijzonder vergeleek hij de wijze waarop en de mate waarin parlementsstenografen in Nederland en Finland bij hun verslaglegging de speeches van afgevaardigden redactioneel bijschaven. Het kan daarbij gaan om het weglaten van overbodig woordgebruik en van herhalingen, om het verbeteren van grammaticale fouten of fouten in de zinsbouw, of om vergissingen in bijv. citaten. De Finse parlementsstenografen lijken, met het oog op behoud van authenticiteit, eerder terughoudend te zijn in het redactioneel bijwerken van speeches.

Voor een uitvoeriger overzicht van de presentaties kunt u de rubriek "Typen & verslaglegging" raadplegen, op de website van Interinfo: www.interinfo.nl

1) "DVR" staat voor: Dienst Verslag en Redactie, een dienstonderdeel van de Nederlandse Tweede Kamer. Vroeger heette dit onderdeel: Stenografische dienst der Staten-Generaal. Een aantal DVR-medewerkers was aanwezig bij het Interstenocongres te Boedapest: zij gaven zelf presentaties, maakten korte verslagen van andermans presentaties en een enkeling nam deel aan de wedstrijden.

2) De uitdrukking "in real time" wil hier zeggen dat dingen, meestal paarsgewijze, op hetzelfde moment tot stand komen als waarop zij worden waargenomen. Hier betreft het de toevoeging van een niet eerder aanwezige ondertiteling aan de uitzending van tv- of videobeelden of bij het optreden van een spreker.

—

(Eindredactie van deze nieuwsbrief: L.J. den Holder.)